

لرغوئی ژوئی

پرلہ سپی لمبرہ ۱۴۵

د پینتو لئو لئی د خبر و لف

لرغونی ژوی

مؤلف: بر تاموریس پارکر

پینتو مترجم: راز محمد ولیس

مرغومی ۱۳۲۷

د چاپ نہتہ

۱۳۰۰

طبع شمپر

لر غونی ژوپی

(حیوانات)

ودی شی چه کله به مود خیال په عالم کښی لمور، سپو زمی او باستور و ته سفر کړی وي - دغه سان او س په یو خیالي نظر تیر وزما نو ته څوا و هلتہ د خزرند وو په دوره کښی یوه و رخ تی وو .

باورو کړی چه کله ۱۳۵ امليونه کاله اير ته په خت تیری زمانی ته او ګرځیا یله چه د خزرند وو ددوې نیما ئی ته ورو رسیزی - دغه عصر موسم بشنا ټسته بشنا پیتاوې لري او خواهره موچه زړه غواړی هو مره ئی هوا تو ده ده په دې نه پوهیزی چه ګنې د کوم ستر خطر سره به مخا منځ شئ که یه؟ خود و مره پوهیزی چه خینې خزندې لکه زړنگ او خه لېشمیر نور ننۍ ماران خطر ناکدي، نوله دی امله موختیر په دې کښې ګنئ چه کد د غوبلاوو خخه زر تر زر ۵ دا من او پناځای و مومنی والبته دلسې و دا نی نېښی موذلې چه سرور نښاسی او په سیب کښی شئ، د لته مو فکر دا وانی چه د یوې عمسکی و نې سره بشانی چه د سیب خای وي .

نوځکه موپام د خیری او نېټر په نو پسی هڅه کوي، خوافسو منډ د خیری او نېټر و نې په نظر ندرخی او دغه خیز چه ستا سو خیال وربسي ګرځی او هلتہ نشته مګر د خر ماو و و نې د یږدی خوهه رارو نې چه پانی ئې خیری او نېټر ته ورته وي نشته دا خرمادو له و نې هم په نظر سبی د رخی، دخان د سیب: پاره ئې غوره کوئ او ورد رو می، د کاچ په یوه و نه خیزی - دونې د پا سه ناست یاست دونې نه را لا ندې ګبورې چه د غې و نې ته

نر- ی په یوه دندگانی دستره چه تنبی خا و ند حیوان و ینئ چه ئیمه تنه ئی دا و بسو په سرا و نیمه نوره ئی په او ووکبی لا مبو و هي او در و هي، د غه حیوان ز سنته اوزده غاره ا و بالعکس یو کو چنی سرلری - د غه حیوان که کله سر لاه او بو را و باسی اوشاد خواو گوری. مگر تاسوچه دونی د پاسه یاست ئی شیء لیدای - په پای کبیتی کرار، کرار لاه او بسو نه و چی ته را ئه ئخی.

په دغه و خت کبیتی تا سو ددغه ناشولته، او چاغ حیوان جده او تنه بشه شاته لید ای شیء - دا حیوان لاه ترلو هغه حیوان تا توذه چه تا سی پنچدل عه - ر کبیتی لید لی دی دوز، سترا و لوی دی چه دز ینې په واسطه ايله بیله د هغه ناته ورختن امکان لری. همدارنگه امکان لری چه په تول او ثقل کبیتی هم له خو تسو پیلا و سره برابر وی.

لکی ئی له غاری نه هم اوزده دا و د پشنو پر کی. ای دو نی د دشانه دی که و کولي شی چه په لکی ما ذری و دریزی نو په دیزه آسا نتیائی سرد گھی و نی سر ته چه تا سی په کبیتی یاست در. بسید ای شی، ئحکمه چه دغه حیوان نزدی (۲۱) مترا ۵ او زده لری - د بنه مرغه چه دغه حیوان د لکی په نارنشی درید لی نو ئحکمه د یو پوره با منه هم سرنشی اړولی.

دغه سترخیزه ان چه په بخوانی اصطلاح د ینو سور» او په پا رسی کبیتی په «سوسمار» بولی موږور ته، «دمهسره» یا «سدمنیاره» وايو د هملدغې سمساری له کور نی خینی دی. بخوا نوا و تیر و پوها ذرور و سته له دی چه دغه حیوان ان و رک شواوله منځه و ټټ نو ئی د (بیرو نتونسور و س) یا غور ریالی سمسار په نامه و باله ئحکمه چه د دغوثو یو په و خت کبیتی انسانان نه ووچه په هماګه و خت کبیتی ای د هغه له حال سره برا بر نوم و ر با ندی اینېنی و ای. هر کله چه د دغې غور بیالی سمسار په لید و کتو بو خت

یا است یعنی کله چه دغه سمسره گورئ نودادادا و تسل لاس ته در ئی چه دغه
حیوان خوهره چه ظاهرآ بدری او زا شولته ئی خاوز بنکری هو مرد سهمناک نه دی.
ئنه ئی پریره او سنه لویه - ه ، دسرد کوچنی والی نه ئی داسی را بر بنی چه
بنه پوره شریرا ومضر حیوان دی - خود اسی نه دی بلکه چه، پاو غلی ، نی ضرر ره
او ارام حیوان دی - نی له گیاه خخخ، نور خه خوری. هو او اینه نه خوری ئىکه چه پادغه
دوره کبنتی و اینه شسته تش خپله خوله ، له هغوا و بو نه چه دا و بر یو په شان تندکی
واسه و رسنه گله وی دکوی او بنوی ئی تیر وی ، همد غه شان خه نور ری
تنکی هرغی چه دئمکی په مخ نوی راز رغونه زی هغه هم را شوکوی او خوری ئی
دغه ستر حیوان خری ، کرار، کرا رببوری ، دده دغه کرار او و و تگ خه
دحیر انتیا و تعجب ورنه دی ئىکه چه دجتی په شان ئی پشی هم دیر یه بلی او
در نی دی چه لکی درا کشکو لواو ور لو سره آپی او چستول خ آسان کار نه دی
تعجب به و کری چه دا حیوان دری له ا مله چه خپل در وندخان دا بو په
مرسته و دروی خوبن دی چه زیاتر دپه ا و وکبنتی و او سبزی . تاسی لایه دی فکر کبنتی
یا است چه دغه غور یالی او غرغری حیوان به . خپلی دغه شان لوئی گید ی پاره کا فی
خوراک له کومه کوی ؟ په دغه وخت کبنتی یو ناخا په یو بل « دی و سور » (سمساره)
را اپیدا کیزی ، دغی سمساری نوم « ینوسور دیبلود و کس » - ئی غ سمسره ایا ز هغی
بلی په اند ازه لویه ناده او نه ئی دروندو الی له هغی سره میالی کولی شی مگر در مره
ده چه دایا په او ز دو الی کبنتی له هفی نه و ز ده ده - حتی او ز ده ئی
د (۸) پیلا نو له او ز دو سره چه یو د بل پسی و در بزی بر ابر دی

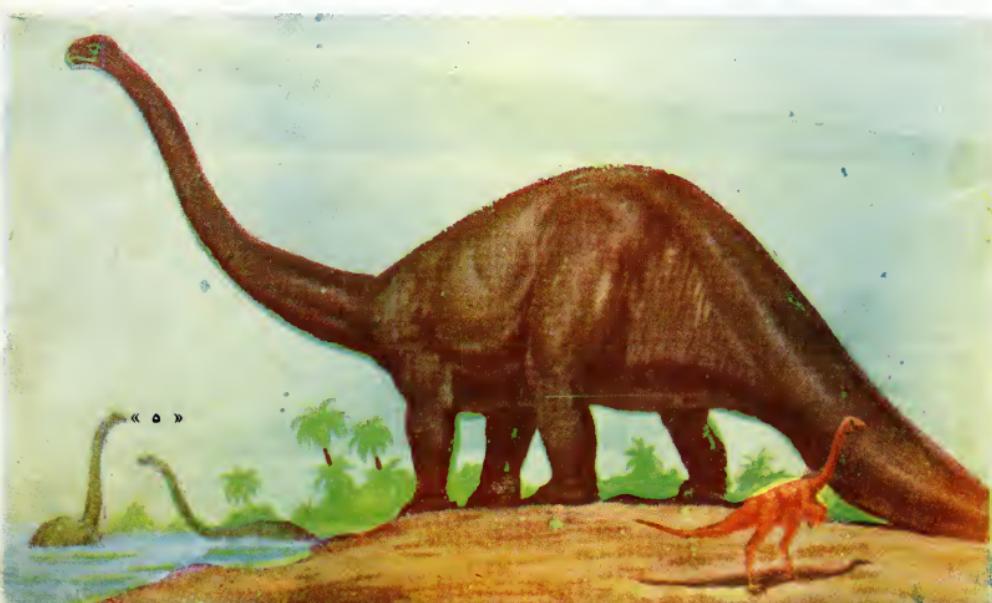
کوم بی سار یه او ز حیوان چه لو مری ئی په و چه پل اینهی ای هخ دغه «دیپلو و کس» دی که دغه حیوان
کنه په یوه عامه لاره رهی وی جشہ اور فاربا ئی ار و مر و سیل او نداری قابل وی خوافسوس
چه سیل کو و نکی به له کاره و با سی خکه چه تگ ئی دیر سست او بطي دی .

ة سی و ینهی ے چه د غنی ستري سمسری . رد یور کو چنی دی خه زر پل دی یو هیزی چه
ددغه شان حیرا ناتوسرونه توں کو چنی او تنه ئی سترا و لو یه وی .

په رېتیا چه سر ئی دونه کو چنی دی چه گر یا هیش ما غزه نلری . دا دی یو بل
«دینو سور» را رهی دی دی حیوان سر هم کو چنی او لیز ما غزه ئری . د غه سمسره
دنی او جئی له حیشه د هغود و پخوا نیو په شان نه ده او یولوی پبل نه ئی دروند -
والی زیات نه راخی خو په رنگ . او بنه د هغود و ایو نه دا بیا ز شواته او بد ر نگه
ایسی . د دغه (دینو سور) «سمسری» د شمزی د منج د بند و نوشکو الی نزدی
ورته دی . د دغه (دینو سور) «سمسری» د شمزی د منج د بند و نوشکو الی نزدی
ساناتیمتر و ڈر سیزی سراو لکنی ته نزدی . د وہ پله لیز و هد و کو په لخی تیره سیخان
لری ، خه د آتعیج بخبره نه ده که په د غنی سمسری ئی (ا سکو روس) یعنی ز غر هلرو نکی
سمسره نوم اینهی دی .

لیز ساعت پس مو په . ی خبر ه چاد غم حیران و لی رغشان در نی زغری ته اره لری سرخلاصیزی
 داری یوه واقعی و همنا که سمسره غرغرو په حال له گنگل نهر او زی دغه سمسره په دو ور وستیو
 پنودر و می یقیناً تاسو ییخی دغسی لاشرت او کرکجنی نهی خبتن حیو ان کله نه دی اید لی .
 دد غم حیوان سر غخت ، غم بندونه لو خ او خوله پرا نیتی ده . و روستی پنهی چه گنی به و ده ئی
 او لکه ائی پر برد هسترا او ناشولته ایسی دمه کوچنی بر بنهی چه گنی به و ده ئی
 نده کری که خه هم لامسو خخه دتللو په خت کار نشی اخستی خونمگلی ائی بشی آبری او قوی دی .
 دادی یوه بله سه منا که سمسره دندن دار دی ندو و نور و ینوسورو لار رته وانه . د - در غرو
 خا و ند ه سمسره پیخن خای ولا بده او اه خای نه بشوری خکمه چه
 زغره ائی ساتند و یه ده . دا وه نوری چه دغه نوی را غلی سمسره و ینی په پرز یدو
 ولار یدومخ په دند هیچ کوی ، او یوتا خان رسوی دغه « نینو سوران » (سمسري)
 چه د انا بلی د ایرو نکی میله ائی سترا او مهم د بنمن دی پدی پو هیزی چه د خان
 د نجات له امله بی دی چه خان دند ته ور سوی بله چاره نلری .
 دغه دار و نکی سمسره ترشا ور پسی خفای خوبه او بـو کشی پشه نه ز دی .

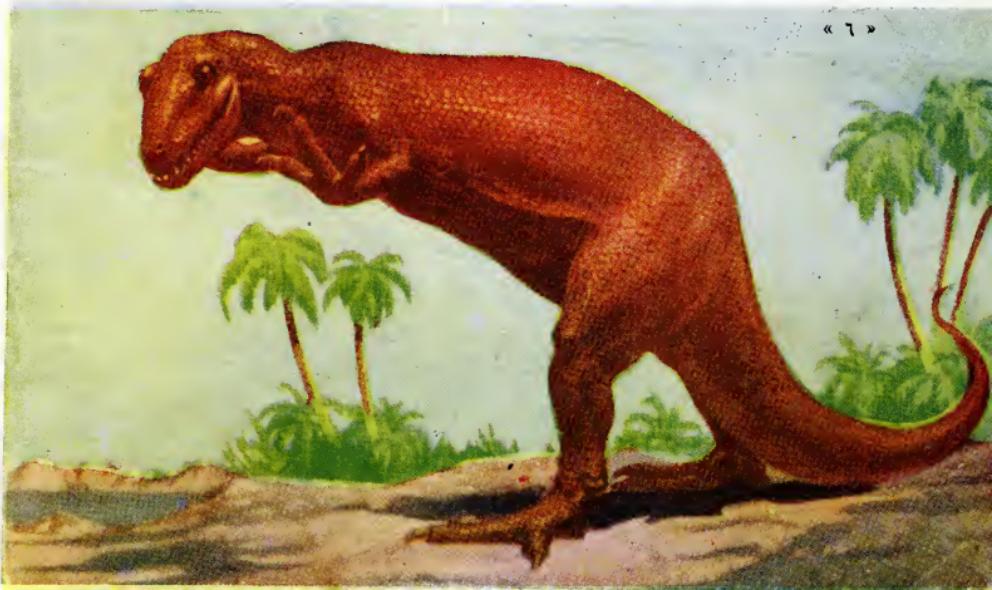

دادی یو بل دا یرو انکی دینو سو ر (سمسره) د دغه لو مر نی حیوا ز سر ه یو خانی
 کیزی او په گله په دغه بلپی سمسری (اسنگو سو رو س) با ندی حمله کو ی -
 په دغه وخت کبی ای ستر گی په هفه کو چنی دینو سور (سمسری) لگیزی، خیال ته می رسی
 چه گو ندی بنه بی ز دمته بشکارنی په بخه شوی دی ، په آو بونو تو پو فوو ر ځفلمی
 او س نو تاسو وینی او پو هیزی چه و لی دغه رازدار و نکی دینو سو ر
 د (الو سور وس) یا «خسته رکی سمسری» په نامه مشهور دی .
 لیز شیبه پس دغه دوه دار و نکی حیوا نات د دغه کو چنی دینو سور
 په غوشو خپله ګیله ه مرو ی .

هفه وخت چو غو بشه خوار و نکی دینو سور ان د دغه کو چنی . دینو سور
 (سمسری) دغو بشو په شو کولو بوخت دی تاسو د ناجو، دو نی د پاسه ځنان تینګ
 او جو غنیسی، نکه چه ناخواری چه د دغودار و نکوژو یو ترزا می تیرشی .
 تاسی، ټمئن او داده یاست چه خو په . غاو نه کښی یاست نو به سهم سلامت یاست، په دې چه .
 د دغوژو یو او زد، له ۴ - ۵ متر و لو ر ندی .

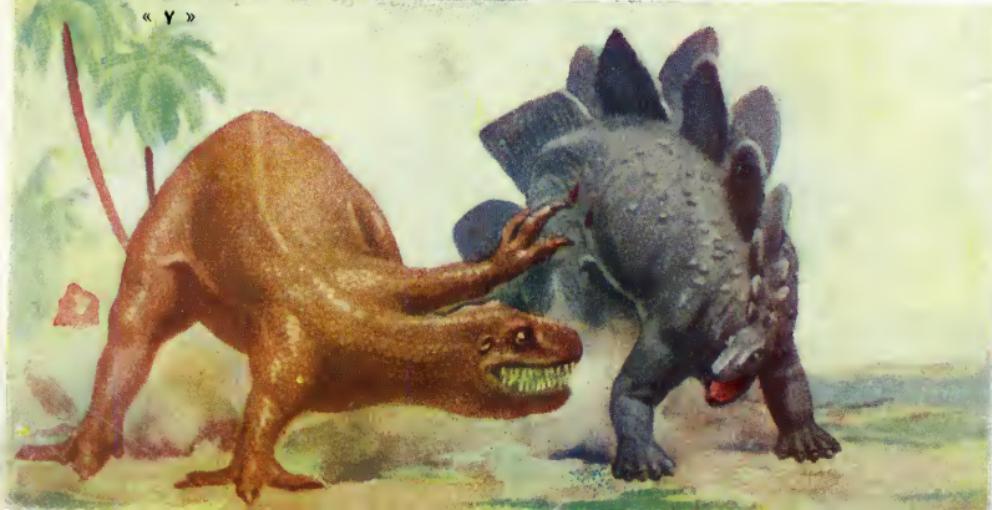
دغه دینو سور ان (سمسری) نه د ز رافي «خخه لاوری دی او نه په د نو ختملا ی شی .
 په دغه مهمال کښی گوری چه یو ناخا په یو خیز په هو اکښی درو مو، او منځ په
 تاسو در رهی دی، لوړی ی خومودا ګومان شی چه کوم ستر مار غه دی .

« ۶ »

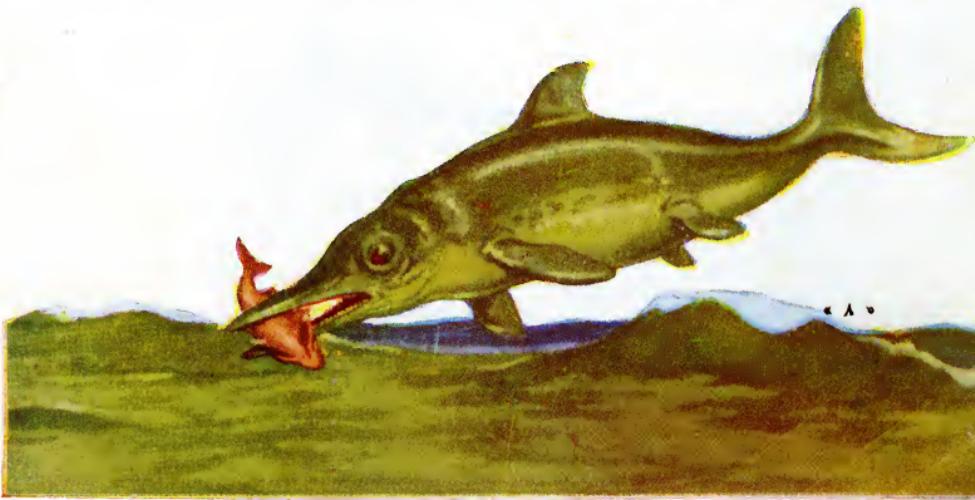
خوهرکله چا ده نئر د پی شو، نو بوهیز می چه داخیز ما رغه نه دی، خکه چه ما رغه خو بهگی
 لری او دا ای نه لری، دا مارغه د ترو دا کنیل یعنی « گوت وز ری » الو تو نکی
 سمسر ی له کورانی خخنا دی هخاوخت چه تا سود غی الم تو زکی سمسری ته گوراء
 نو پهند ی هم یوهیزی چه به خه د غمه جو ان د یود غمی لقب خبنتن شویدی؟ وزر ونه
 ئی لهد اسپی پو تکنی نه جویردی چه دی و او زندو گو تو شخه آر بینو پور یاغرید لی دی .
 له تیر و تیر و غابنو خنه ای خر گنبدیز یچاداهم دار و بکی دی، په د غمه خت کبنهی
 قاسی هم ویر بز کا چه د چه تاسو تادر نه یاشی خو نه - غمه جیو ان خه لبر شانت نو زه م و براندی خی
 او پر خمکه کشینی - کله چه د خمکی دباسه هي و یبنه لبی عجیب شا زه په نظر د ر خی .
 تاسود سمند رغاره له ورا یه و ینی، په دی فکر کبنهی یاست چه نهان د غمه کش
 ته و رو رسوی که خه هم دغه و بره او د ارد رسه مته چه نه چه د دار و نکو
 د ینوس، را نو (سمسرو) په گیرو رشی .

تاسور وغ رهت د سمند رغاری ته و رسیزی، سم دستی و ینی چه بیو از ی
 سمسری د خمکی به منخ او فضا کبنهی گر خی . ناکه به او بو کبنهی هم د غمه خیز شته .
 غمه سمسره و ینی چه تقریباً کب ته و رته ده خود خانگو نو په خواهی د خیو په خیه خمینی
 شاپر و نه لری - تاسو دغه، لمبا سباب په دیر هاسانتیا لیدای شی خکه چه د غمه سمسر ه رهار چه په
 ا بو کبنهی غر په کبیز یاز رورنه سریم ا او چتو ی خکه چه د غمه جیو ان په آ او بو کبنهی
 سانشی ایستادی - دی جیو ان سترگی دو مره غتی دی چه هیچ کلا هم دو مر دغتی سترگی نه د لیدلی .

ا و س بوه بله سمسره چه کیشپ ته ور ده و ینه ، د غه حیوان د اسی شکاری
 لکه چه خپله طبیعی وضع ئی نه ده نوشه او دمار کیدلو به هخه ئی په شابا اندی خهای بشی دی.
 د دی سمسری خان لکه د کیشپ په شان پند دی خود غه د نگه غاره ئی بیخی
 مار ته و رته ده - د غه حیوان د لمبا په و خت خپل سر دا و بو نه بهر هسک نیسی .
 په ا و بو کبئی کبان هم زیات دی خو تا سوئی نشی لید لی ، هفه هم د او سنیو
 کیا نو په شان په ا و بو کبئی سا باسی .

هر کله چه تاسوغوا بری د سمند ر غاره (کنج اپریزد ئی نو زمه مودر ته و ائی
 چه اپر ته خنگل ته و گرزیدا ئی او خه شومه مو پید اکبر ای - و دی شی چه په خنگل
 کبئی خه تو تان یانگور و مو معی سباتسته دیر ساعت په خنگل کبئی گر خی را گر خی خو خه
 دخور اکشیان په لاس نهدر خی دغ غری سمسری په و خت کبئی کوم شیان چه او س بیدا کیزی
 لکه : سا به ، غلبي ، د اني ، میوی او د اسی نور زه نیز غذا ئی رژیمو نه هخه و خت بیخی
 نه پید اکید ل - په خنگل کبئی چه درومی له مخی مو و روی و روی خزندی ، د ی خوا
 ها خوا خغلی او لاره پریز دی ، شاوخو اندغه خزندوا حشر و غز بیز خیزی تاسو لا په . غه زی شاشه
 لیکه (لاره) کبئی رهی یاست چه په و بینتا نو بیر یو حیو ان مو په د بیره له مخی خخه تیر بیزی .
 تاسو د غه کو جنی حیوان ته د و مره اعتنا نه کوئی تحکه چه د د غه شان و همنا که

خزند ووپه وخت کبئی دغه از کو چنتو حیو انا تو ا صلأ خه ار ربت نه د رلود او چند ان د توجه ورنه بشکارید ل.

خوسره د دغو بولو عو املود دغه په یېستا نو بیر ژوی له هفو تولو و همنا که حیو انا تو نه چه تاسو پچیل: غه خیالی سفر کبئی لید لی دی خور امهم دی.

دغه حیو ان غولا نخور دی او غولا نخور حیوانات تولو یېتنا لری.

لندی ز یاتره ستر ی ژوی لکه : پیل، وال (۱) آس غو بی غولا نخپی لری حتی چه انسان هم پس غوغولا نخو و کبئی حسا نیزی.

دلونه او عمره پس دینو سوران (سمسری) له مانجه و لارل ارد دغه غولا نخو د (هفو پیخای) د ځمکی په مخ حکمر ان شول.

هر کله چه د ځنکل ځنجه رو غړت بیرته د سمندر غباری (کنځ) اته راو رسید لی به دغه وخت کبئی موژبه غواړی چه دا او وګردا او ته ژدې شئ؛ مګر له لمپی خوايدا برونکی د دینو سور (سمسره) په هنله، هنله، مخ په تا-ورا دروهي - نو دا در ته سود منه بشکاری چه خپل دغه سفر ته خا تماور کړئ ز بتز یات خوشحال یا است چه د ډیو خیلی سفر و.

د ایسو فارسی المحت دی چه په فرانسوی کبئی بسالی او په انگلیسی کبئی ئی Whale بولی مګر ځننۍ به نابو هی ور ته نهندګو ااهی.

« ۹ »

خه سبب و چه دغه سمسري له منځه ولاري

لکه چه تاسه وليدل سه رونځمکي په سر حکمر و ئى رلوه نو يدا خرنګله منځه ولاري؟ کيدی شي
 چه ددي سوال د خواب په با بخندن خستاسو په خيال کښي داهم و گردي چادر غه حيوان بهن
 خود دهله ککرپي زه دير لوسي و نو خکه ئى دوام و نه کراوله منځه ولاري، نوکه دا سبي واي
 چه تنه ئى که چنۍ او ککره ئى لوسي و اي بشائي چه ژوندوون ئى دوام کري واني
 : از ومه کلوهه ئى چه ناماهم و کر علت ئى دا، چه به مليو نو، مليو نو،
 کلوهه اقليمي او ضاع يکي يوشانه وه و رو. چه دغه ګياه خه و سترو
 ديو سوره مليو نونه کا له په دنيا کښي ژو ند و کر، په: یاتره خايو کښي ځمکه
 هسکه شوه او یاتره دندونه و چ شول په هغه خايو کښي چه نايد دغه سمسرو دندونه
 را کشکولواه ورلود پاره پريماهه او باي چه خپل ژوند او حيات ته ئى په دغه
 و پيله: و مورکري و اي هغسى امکاناته ذه و موجوناوسه بيره لاما فوري رسيده
 اور دغسى يو پي چاري دلتو لوقدت ئى هم نه دللو: نو خکه تولی مړې شوئاوله منځه ولاري.
 ګياه خورى کو چنۍ سمسري مليو نونه کلوهه نوري هه ژوندې پاوه و ی خو
 بالا خره هفه هم د خينو سبیونه به اثر یېخى له منځه و لا رى.

کله چه ګياه خورى سمسري په شو په دغه داره کو (غوشه خه رو) سمسرو
 زور او ټوت هم لازم شو، خو په پائى کښي غه متري داره و بکي سمسري په هم مخ په ور کيدو شوئي.
 په کوهو خايو کښي چه دغه سمسري او رسیدي کله چه هلهه او به اور دنده و نه مخ به
 و چيد و شوال، هو اه هم ناخابه سره شوه - دهه او دغه تبدل او

تحول د سمسر و د مرگ او تبا هی سبب و گر خیل . خر لگه چه سمسر ی لتبی او تنبیلی
وی او نه ئی شوکولی چه به یخه هو اکښی خپل خان تود و ساتی نوشکه له منځه ولاړی
که سمسر و د خپلو بچیا نوروزه او پالنه کړی او ای ممکنې و هچه هفوی به
دادنیا په مخ تر د یره ژوند کړای و ای .

سمسر و د اوسنیوز یا تره حیوا نا تو په شان هګه ا چو ئی خود خپلو هګیو
دخوندی کولو خیال ئی نه ساته ، هګه به ئی اچولی او تلای بور خیخه .
د دوی تخم سره د دغومره بی پروائی ئیا هم په معتمدله او برابره هو اکښی
په مليونو المونو پاښه دوی و ساتل شو ، او دوام ئی و کړ - خو کله چه ا قلیم بدل ، هو ایخه او
سختی زیا ته شوه او دغه طرزد پخوا په شان و نه چلید او لاهګیو نه بچی راونه و تل ،
سر بیره پر دی خینې لو مر نیو غولا نخور وا وختی خینې سمسرو هم د دغه هګیو نه د
خپلی غذا په حیث استفاده کول شروع کړل . په دی و جه دا یو منلي حقیقت دی
چه د سمسر و د نسل په زیا توالي کښی بشکاره ز یان مخ ته راغی دغه و روسته
سمسر ی تقر بیاً شپیته مليو نه کارله مخکښی له منځه ولاړی چه بايد په دغه کارخانه
او فسوس و نه کړی شي .

د برین اشکال او د هغوي د جوړید و خر نکوالی

که د برین اشکال چه د پخوا نوسا کښو د شو ندازه دا ستا نه بشئی
هو جود نه و ای نو یقیناً چه او سه خوک د تبر و خت د سمسرو په حال هیڅ نه و خبر
دغه د برین اشکال دد یرو پخوانو د ورود سا کښه انو آثار دی بد خمکی په سردانسان
د بیدا یېنت خنځه مخه باناتو اوسا کښو لاراجع معلوماته تبول موږ ته د برین نواشکالونه لامن ته راغلې دی .
د اکټه ب زیا ته ده یرو پخوا نوزه نه د سا کښو حال احوال ته شامل دی
د ادی او س را خو دغود برینوا اشکالو ته چه هغه د تبر و ختوله سا کښو نه بجهت
کوی چه خنځه او خه د ول منځ ته را غلی دی .

و دیشی چه د غه د حیوا نا تود برین اشکال
به پیچله د هخو حیوا نا تو ا جسام وی چه تر مرنی
و روسته د ختو او شگو لا زدی د اسی پت شوی
دی چه په هما غه خپل حال خنگه چه و هغه شان
پا ته شوی وی .

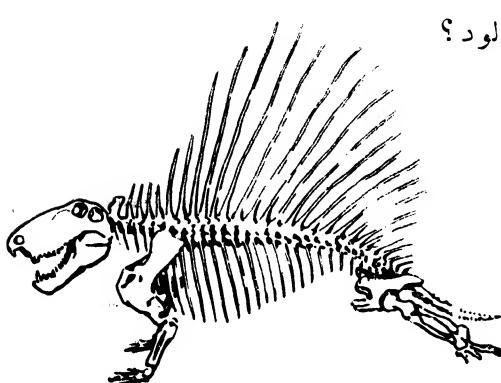
مثلا پنحو س ملیو ز کلمه پنحو از با تره حشری
او خز زدی د خرمائ په سر ینب کتبی نسبتی
وی چه د دغه سر ینب په ا سطه د فساد نه بیج شوی او په خپل حال پا ته شوی دی
د غه شان د دغه سر ینب نه چه خنی په خمکه را لویدلی او د
خمکی د مر د ختو او شگو لا زدی شوی دی هخود شگرا و ختو په ا ختلا ط کتبی د عنبر
دول غوره کری دی ، نوکومی خر زدی یا حشری چه په د غه سر ینب کتبی نسبتی دی
پل غه عنبر و کتبی پو ره پوره ساتلی شوی دی .

شان لئی چه د غه د حیوا نا تود برین اشکال به زیا تره د حیوا نا تو : بدند یو ی
درخی بعنی صدف یا حلزون کی خخه جو رشوی وی ، خکمه چه زرم او باسته غری ژر خرا بیزی
او له منځه خنی ، خر بالعکس کلاک او قوی اندامیو ز آتر دی : د دوام کوی او ناسی ژر ز خرابیزی
خیزی دغه شان دبرین اشکال د حیوا نا تو هغه کلاک او سخت غری دی چه
په پای کتبی د بره گرز یدلی : ی - مثلا که کوم هله و کسی تر ختنا و شگو
لا زدی کریاء و دی شی چا او بمه په کتبی نفوذا و اثر و کزی .
او د هله و کوذر ات ورنه یوسی او د هغه په خای معد نی ماده لکه اهلک په
کتبی کتبیز دی ، په پای کتبی د اصل هله و کی په خای د هله و کی په شکل د تیزی بوه
قوته ور نه جو ر بیزی .

کیدی شی چه د غه د برین حیوا اني اشکال به د حوا نا تود پنهو نسبتی وی

لکه د اسی چه البته یو ه ورخ به کوم ستر حیو ان د سمندر د گ دا و په غاره پینه
 کری وی او د هخه د پنبو نخنه د ختمو په مانع کبنسی پا شوی دی چ دا و بو خپو ب هم
 هخه بی لدی چه نخنسنی ئی له منجه یو سی و رو و رود نخشو چه غیری په ختنوا و شگو و ر
 دک کری او پوشلی وی - چه د زمانی په مر و رهخه ختنین چو غایری په دبرینو در وا و
 تختو بد لشوي او د پنبو خایو نه ئی په هما غه حال ساتلی دی، سنا ئی چه د غه د بین
 ا شکال به حیوانی قالبونه وی - ا یا تاسو کله سر پ و یلی کری ئی او د هخه د موقاب
 کبنسی سری چو ر کریدی ؟ ! که مودا کار کری وی نوسمد ستی په هید ای شئ
 چه د غه د بین حیوانی اشکال خر نگه جو بریزی، فرض ئی کری چه د تیر و ختو ب صلفی
 حیوان په زورا و فشار چیری په ختنه کبنسی نند بستل شری - ی چه د او بو نفو ذا و اثر ئی
 صد فی ما د له منجه و بریده، خو په هخه ختنه کبنسی ئی د نتو تا و نخنسه هما غسی پا ته
 ده چه وروسته وروسته دا هک او ختنو په واسطه د غه د نخشو چو غایری د کیزی او
 همد غه ا هک او ختی د بین صلف د قلب شکل غوره کوی . تاسو، بهدا معلومه
 وی چه زیارت د غه و چو بی چه د پخوا تردی له او بو لا ندی و د هخه و خت د کافو
 ۋو تې ، گاگرو تختی يعنی هخه تختی چه له شگو او ختنو نه دا و بو دلا ندی جو بری
 شوی دی د غه خبره بند روبنا نه کوی - د پخوا نو حیوانا تا تو د بین اشکال هم په د غه
 کافو کبنسی پیدا کیزی .

د د غه مخ شکل د هخه د بره شوی خز نه هله بندی سئی چه د و سوه مليونه
 کاله مینکبنسی ئی ژو ند کا وه - آیا د دغی هله بندی له مخی و یلی شئ چه د غه خز ند
 هخه و خت چه ژو ندی و د خه را ز شکل ئی درلود ؟

البته په نېی خو پوھیزی چه شاپرونە

لری مگرد بئی په خربگو الی ئې نشي

پوھیدا ئی، د دغی هله بندی (اسکلیت)

اصلی حیوان دبو ها نو په خیال په ( ) منځ کښی کښل شوي، هغه شوک چه غواړي
د پخو انو حیوانا تو نه د دغا د بر ینوا سکالوله لاری ئهان خبر کړي پکاره چاد ننیو
حیوانا نا تو په باب پوره معلومات ولري.

د پخوانیو سیند و ژوی

مليو نونه ګاله د منځه د خزندو، عصر او دور وه خود ځمکي دسرد حیوانا تو دا ستان
 مليو نونه کله خزندوله وختنه هم د منځه شروع کېږي. موږنې نه غواړو چه د
 لوړنې دورې د ژویو زمانې ته خیالی سفر وکړو څکه چه هیڅوکنشی پوهیدا ی
 چه د لوړنې زمانې حیوانا ذات خه ډول وو. د دې پېټهای د خزندو وود دوري نه پېټه
 سوه ګاله و روسته څو، په دغه مهال کښی د حیوانا تو انواع یېخنې زیات وو
 او قبولو په سیند و فوکښی ژوند کاوه - هیڅ یو د ننیو حیوانا تو په خیر غشت او هسک
 نه و، هغه زمانه: د «تریلو بتانو» زمانه وه.

که یو اوږد پنګابش وو یېټی او دې شئ چه هغه به و پېټنې «تریلو بتان» د
 ننیو چنګابنوله کورنې ذه یو حسو ان دی، د (تریلو بت) کلمه معنی «دری بر خیز»
 دی، زغه حیوان یو زمخنځ او ګملک پېټکۍ لری چه په اوږدو دری بر خیز بشکاری د
 ( ) منځ په شکل کښی دغه دری بر خیز حیوان لیدا ی شئ دا چه و لی دغه
 حیوان په دغه نامه بلل شویدی پو هیدل ئې سخته خبره ذه ده، «د تریلو بتانو» او زدواли
 له ۷-۸ سانتیمتر و زیات نه و، یو ازی یو کم شمیر ئې خه شان لوی و، چه له
 شپیدتو سا نتیمر ونه ئې هم تقریباً اوږد هزیات او تول ئې اته کیلوو، دغه تو لو
 «تریلو بتانو» د کېږانوا وزیا ترو ئې د بھری ژویو په خیز دې منځ دو له (۱)
 آلو په ذر یعنی سا کښله، د دغه اړ غونی حیوان بزمیخ دو له غږی بشائی چه هم
 په لسما و هم دسا ایستلاو پکار کښی له هغه سره هرسته کوله - تریلو بتانو خپل خواو شا

---

(۱) چه په فرانسی ورتې برانشی وا ئې.

کو چنی بحر ی ژو پی خورلای بز اتر و دهخوی او بزده شاپر و نه او برگی او کو چنی ستارگی
در لودی - دغنو ستر گو او شاپر و نزد بشکار پا و ختاه تقوی سره ابور همر سته کوله .
تقریباً سل ملیو ز کاله پخوا دغ «تر یلو یتا نو» به سمندر رنو حکومت در لود - ددوی
د غلابی دوره چه پای ته و رسیده قولله منځه و لا رل او لا تقریباً دوه سوه ملیونه
کا زه ئی نور هم دوام و کر، خوبه او بو کشی تردوی او: سترا دقوی حیو افات پید اشوی
خینی د دغونو یو پیدا شویو حیوانات تو خوارا ک هم همه غه ټیان ټوچه تر یلو یتا نو به
خورل بشائی چه د دغونو ادا تو به پخیله تر یلو بیتان هم بشوی آیرول، دغه شان و رو
و رو نوی تر یلو بیتان منځ ته را غامل خینود هخوی نه د خپل خان د مجا فضلت لیاره کولی
شو چه خپل پریرا او سخت پوتے کی را غوند کری، خود ی و وهم و نه شو کولی
چه د غلیما نود و راندی پشنی و خری .

نر دی دودسوه ملیو نه کاله پخوا اتر یلو بیتان ولا رل که د غه د بربین
اشکال ذه و ای نواوس مو نر نه شو پو هیدایی چه د اسی حیو ان به چیری
دنیانه راغلی او د خمکی په مخ به گرخیدلی و ای .

سەھمنا كە كبان :

د تر يلو بيتا نو په لو مرى د ورە كېنى او تر هغۇ مليو ئونە كلو نە ور وستە بىسە
تولە نزى كېنى هيچ داسى بىنلىرىكى ژو ي نە و و پە پا ي كېنى دېند و نوخا وند
ژو ي منىخ تە راغى چە لو مرىنى ئى كبان و و .

ئىنى ز ياترە كبان دپخوا نو كبا نو خىخە فرقىلرى، دپخوا انورزم نو دكبا نو ھيدى كو
ز غر ئى در لو دى چە پە حقيقىت كېنى د هفوئى د جىنگ. لبا س بالە كىيده، پخوانى كبان
يە ا و ابو كېنى دىز و نە كۈلولە پارە سە مسا عاد و، چە و رەخ پە و رەخ ئى شەمير يَا تىيە
ا ولزە ھۆد ھ پس سىنلە دە كېبا نو نە دلەش شول، دغى دورى تە د كېبا نو د ورە وائى
دپخوا ئى دوري خىنى كبان د نور و آبى حيواناتو د و حشت سبب شو ي دى، دپخوانو
كېبا نو خىخە يو دول كېب د «نيكتيس» پە زامە يادىدە د دغە كېب تەندە غر ئى بە شان وە،
غابشو زە ئى نە در لودە او ۋەمە ئىزاوارە او دغابشو غۇزىي او چەت، او چەت خايىز نە ئى
لر ل اود كىشىپ: ثرا مې بە خىر ئى لايدى ماندى خو او يې، زرپ او جلتى سەنېتى او لىگىد يى.
دغە كېب پە ا و بو كېنى پە پورە تو ندى تە را تلە كۈل سەرە د دغى لوئى جوئى
او تىنى، رەذى غر و او وھمنا كە بىي يامە دغە حيوان ديرپخوا پخرا ئا منىخو لاپ او محوشو.
دغە حيوان ئىنيو كېبا نو نە ور تە كېبا نو پە خە عات لە منىخە يو و بى؟

دو چی لو مر نی حیوان

دو چی نزو یو ۹ میایو نه کالد مخدا آی
حیوان اذ تو په سبند و نزو شنی ژو بد در لود.
نبا آ تنو پحو له حیوان اناتو نه و چی ته لار مو نزلی
ده په او و کبئی د - ا کشناود تر تیب بد لون
په و چه کبئی د - کشناو په تر تیب دیر مهمن و
بز گو نزو کاله هبیخ یو دا - هی حیوان نه و
وجود چه په و چه کبئی ژو ندو کری تر کوهه حده چه - علمومه هه ایم دو چی لو مر نی
خر اه ه دی چه - دکه نوله د؛ ری نه پخوا پید اشو یلدي، په د غدروره کبئی هم لا تر یلو -
بیان په سند و کبئی لیدل که ه . لر مان او س هم دی دی . لر م غنی ته و رته خزنده دی
نیو نکی شاخه لری او لکه ئی تر نیش پوری ا بزده ده - دو چی لو مر نی حیوان دنتشی
لرم - ره شباهت رلو : کوم نوم چه پوهانو، دو چی په دغه لو هر نی حیوان اینبئی دی
«پلیو فونس» ی چه د «لر غونی و ینه» تو یو نکی « په معنی را غای دی ، دغه دو چی
لو مر نی حیوان داو سنیولر ماو په خییر پوره قوی پنچی دل رونی، خو په عکس دهخو
نیولر ماو ئی لو مری شو کولی چه غنی او نوری خزندی و نیسی ئکله چه اصلاغنی او
دا - هی نوری خزندی نه وی چه بشکار کری ئی وای ، غالباً په شمه ه کبئی د نورو
حیوان نا تو تر بید اکید و په و چه کبئی نه «پلیو فونس» قوت او غلبه په ههه ژو یو
منه، صره و چه ن - ینه - غایری ته به او بورا ایستل.

نننی لر ما ز هد و کی ناری لکه چه د تیر و وختو خزندو هم نلرل ، دو چی
دلو مر نیو حیوان نا تو له پیدا یبشت نه عمر و نه و اؤسبتل خو بیا هم د هد و نو او بندو نو
حیوان ا نات نه و، پیدا شوی .

د د برو د سکر و دزماني سترې ژوې

له اننه دو هسوه مليو نه کاله د مخه د شاملی امر يکي یوه
برخادا سی تیقه واقع وه چه زياتره بر خی ئې دندونه و په دغه
دندو نو كېنى ستر، سترخنگلۇ نهرا ووتل، غەخنگلۇ نو روسته
وروسته دېبرو سكاره شول دد غەخنگلۇ نوز ياتره و نى دېرى سترى
پېرىپى اوھكى وي چه د اينتىيو خنگلۇ نو و نى يېخى مەفوۋەر تەندى.
زېرە وزرى پېشان ددغۇ و نو پەشاو خوا كېنى او تىل را او تىل چه، خىنۇ
او زىدەلە يو دوزر نه تېبل وزرە پورى (٦٠) سانىيمىز و تەرسىدلە داهىقەست.

خزندگ و، چه پخواله دوی رغه شان کرم بدل خزندگ و پیدا شوی،
 په دغه وخت کبته در وزیر و چنجدیو او دایر، غتیر غنیو هم زو ز در لود.
 صد فیڑویه او و ته ژردی و چه بلندی پر بوقل، داو بودند و نوته
 خرمه بد غو ژرو بوله خاندان نه و دوبل بله حیوان چه «دوز یستان»
 یعنی ددو و زندگیو خاوه ذرباله کیده او سیده، غه حیو ن زیا تو هفتم عمر په
 و چه او فیم په ایو کبته تیه اوچ «متیک او کاتهار». دغه نهانی ددو زندگیو خاوه اند
 حیوان له خاندان خجنه دی. په او و کبته هکی اچوی بچیان ای کله چهله هیگونه
 را او خی دنی او جشی له نظره از یات کوچه نیو کو چنیدو کبانو ته ورته وی
 خوپه صورت کبده، هر کلمه چه کهان په ز هنخیزه به، ما که نزی
 ذر لز لازد غه حیوان خپل شکل او او صاف دکب له بنیه ار وی او بدلوي ئی
 په بنه ای راوزی، گیده او و لوره ایش ئی دکب دز هنخیزه ای خای غوره کوی
 «متیک او کاتهار» کله چه بشرا لوی شی نوپه و چه کبته هم زو زد هگوای شی.
 دو و زندگیو حیوان لوهه نی ددلر و نکی حیوان هنی چه په و چه کبته
 له زو نادرسه بلده او آشنا شو، ده غه خاندان ناستر قد یمی او پخوا نی حیوان
 «اریو پس» نومیزی چه و زید دی تقیه بیان و هنومه و تبریزه لکه له
 شکله ئی هم خرگند بزی ز یاتره «متیک» ته ورته و، چه لکه ئی هم در لوده.
 زیانه بودان عقیله لری چه رغه حیو از دیسترنگی اویه، کوئی دسو
 په دو و خواه و بلده دی دیو لای د پاسه، هنخوله ئی این ته و خوبه ئی چه
 لاسونه همچه خسته و نه غز ول خوله ئی ناشو هم پیرانیتله خوله ئی لازمی بلده یه

تیر و غابشونه دکه و ه ، تلل ئی کول خو په خورا
ز حمتا و دیر ی لته، سستی او و ضعیفی
پبني ئی د رلودی ، خیته ئی په ئەمکە لگیده او
خبیده گویاد حیوان خوارالت او تبل حیوان و ، په
حقیقت کبني ئی تیز او تو ند سر کت تەضرورت
نه درلود - شکر چه پنچله یو ستر حیوان و ، له

چا ئی و بره هم ئکیده اونه دا فکرو رسه و ، چه گئی دېشمەن له داره دی کلە و تبنتی .
په غمۇ، غقۇد برو به او و زد و غزىدە او مخان بە ئى ئەلمبا ز-ي تود او ، کلە
چه وزى شو ، مخ پە او بوبە رارھى شو ، خچلى او زىدىي ئازامى به ئى پەرانىتى او
خولە بە ئى له صە فى خزندو ، او گياهو خىخەدە كە كەرە - كە بە كەلە دەغە دەۋۆز ندىگىو
حیوان چىرىي پە كوم سبب دا و بولە زىدگى نە تىڭ شو ، نوكولى ئى شو چە پە و چە
كېنى هم بولە خچلى جنس او طالقىي نە و ئىسى او و ئى خزرى - دغە « ارىيپس »
بە كەلە چە دەند پە غاپە لەر تە پەرىوت نود تفکرا و سوچ دپارە ئى پورە و خت
درلود ، خوافسوس چە د تفکر و سىلە ئى نەرلوده ، دسر كاسە ئى سترە و لى ماگە ئى لىزىو .
دغە ستر حیوان يىا عم دادا سى يو خىز خاۋىد و ، چە كە پە اهمىت ئى پوهىز اي
نود يىر بە پەرىي نازىدە . دادويار خىز ئى آواز ئۇ .

هو ! نەغە حیوان كۈلى شوچە يو دىر بد او كىرىه آواز لە خولى نە را و باسى
دا سى آواز چە هيچ غوزى ئى و ريدلۇتە تىار نە ئۇ مگە هەمد غە آواز تر دغە
و ختنە يوازى دەمد غە حیوان پە بىر خە شوي و ، شکر چە پەخوانۇۋو يو بىخى آواز نە
درلود « ارىيپس » بىنا ئىستە زىاتە زەمانە كىزى چە د ئەمكى لە بىخى نە ورڭ او ، حە
شوي دى چە ورگىدە ئى هم د و مرە اهمىت ئەلە خەتكە چە دغە د و و زە - گىو حیوان
پە دغە د و ه نىم مەتىزە ازىدۇالى ئەن سبا . پنچله تەكلىف سبب و .

لو مرني مارغه

دسمبر و به زمانه کبني هوا او ا قليمو نه دالو تو نکود پا ره ييختي مسا عد
نه دلنله لو مير نى مارغه پيدا يبنت او و جود خنجه بخت كيزى: هفه لو مرني مارغه چه پو هان
ور بازدي خبردي «ار کو پتر يكش» نوم لري چه دپخوانى معنى له مخى ئى (وزر) بولى.
كە پوها نوبوازى درغه الوتونكى هدوكتى مو نــلى واى نو ضرور به لئى
خيال كاوه چه داهم دخمكى يو حيوان دى، حال دا چه پوها دهد و كودلتى،
پــشا و خواكبني درغه حيوان پــه بــنكــوــمــ وــاــ وــبــتــلــ دــبــنــوــ نــهــ ئــىــ دــاــعــلــمــوــمــ شــوــهــ چــهــ
داهدو كى ديو الوتونكى ژــوــىــ دــىــخــكــهــ چــهــ يــوــاــزــىــ ماــرــغــهــ بــنــىــ لــرــىــ .
«ار کو پتر يكش» دــوــزــرــوــنــوــاــ وــبــنــوــ پــهــاحــاظــ لــهــ نــيــيــوــمــارــغــاــ نــوــســرــهــ دــيــرــ

تو پــيــرــدــلــوــ دــدــغــهــ تــوــيــيــ يــوــهــ وــجــهــ خــوــدــاــ وــهــ چــهــ هــفــهــ دــزــرــوــنــوــ
دــپــاــســهــ پــنــجــاــلــىــ دــرــلــوــ دــىــ،ــ ظــاهــرــاــ دــغــهــ مــارــغــهــ يــوــســبــاــخــ:ــ بــلــبــســاخــ تــهــ دــتــلــلــوــ
پــوــخــتــدــدــغــوــ پــنــجــاــلــوــ دــوــزــرــ دــنــوــشــخــهــ كــارــاــخــىــســتــ،ــ وــزــرــوــنــاــلــىــ
دوــمــرــهــ قــوــىــ وــ،ــ چــهــ بــنــاــلــىــ دــغــهــ مــارــغــهــ بــاــبــهــ الــوــ تــنــهــ هــمــ
نشــوــهــ كــوــلــىــ وــ دــىــشــىــ چــهــ پــهــ خــمــكــهــ بــهــ ئــىــ هــمــ دــوــمــرــهــ
آــرــاــمــ اــوــآــســوــ دــهــ اــرــخــ نــشــوــ لــگــوــ لــوــ
خــكــهــ چــهــدــغــهــ مــتــرــوــزــرــوــ نــهــ ئــىــ دــتــكــلــيــفــ ســبــبــ
اوــ دــتــنــلــوــ بــهــ لــاــرــ كــبــنــىــ لــوــىــ مــاــنــعــ وــ،ــ دــغــهــ
مارــغــهــ مــبــنــوــ كــهــ يــاــچــنــگــ نــهــ دــرــ لــوــ دــخــوــزــ اــمــهــ
اوــ غــماــ شــبــوــقــهــ ئــىــ لــرــلــ لــكــهــ چــهــ كــلــهــ كــلــهــ

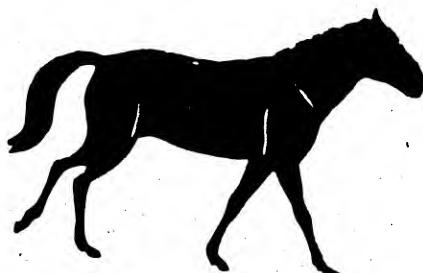

دیشال په توګه وسل کیزی چه پلانی شی «دمارغه، دغښو په مان نایاب دي» (۱) یعنی د اسی چه هیچ نه مو نده کیزی په دی چه هیچ ما راغه په او سنی زمانه کېښی غامښونه له لري گويایز مو نزد اخبره چه دغه ما راغه زیات غامښونه درلو دل خه مصدقه نلری - دغه لو مرني ما راغه و، چه غامښونه ائي درلو ل او د غامښونه اعتبار په هان وائي چه ده ده خوراک هم غامښی وي او په غامښه ئي گیلهه هرو له: دغه ما راغه لکي په پوره «د ینو سور» سمساري ته ورته وه، که خه هم ده نهیه هارغنو لکي د بري لنډي دی مګر ده هاگه وخت دماړ غافنور لکي زښتی زیا ته او زدی وي - او هم ئي زښت زیات هله وکي ده لودل، علاوه په ئي ده بند په باسه غوړه، غوړه په ده لودي، دغه پخوا نی ما راغه د کارگه (کارغه) نه خه لز شاهنه کو جندي و، البتدا هيڅوک نشي و یلاي چه د «ارکو پټريکس، توروالی د کارغه په شان و، خکه چه د بهکو اثر پر د برهه نه په هېڅه مان د بهکور نګنه شی بنود لې.

مليونه ک له د منځه دغه حیوان له نئه ولاړه و محوشو او د اسي ذور ما رغان چه د هغه وخت له هوا سره ئي مراجزه اير او د منځه زړو ذل طابق هوا و همانع تهرا غدل.

د اسونو د استان

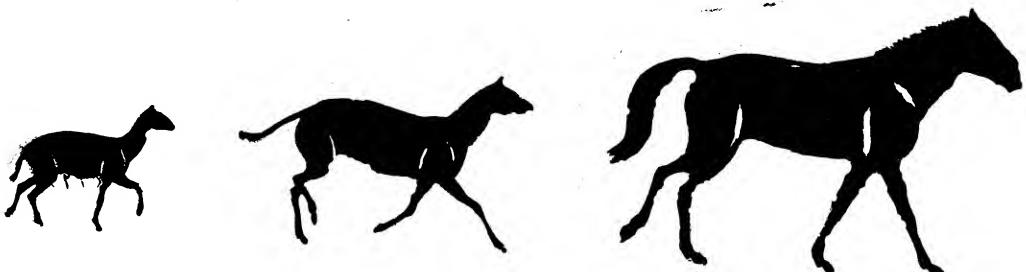
تقریباً له نن ذه پنهانوس مليو ذه کاله پخوا د گید ره خیر یز کو چنی شانه حیوان
د شمالی اه ریکپی په لود یزې چدې او ارو پاکشی د ځنګل او دنده و په غارهه او سید او،
دغه حیو ان (ایوه هیپوس) «لوه مرني آس»

۱- دا متل په پښتو کښې (د مارغه: پیور غوندی نایابدی) راغې (ی) (متر جم)

د ورگو په، خا ای اپی خوتار هد پرسنخ او کلاک و ینشتان در لود ل ا و ددغې ا و سنې
 ا و بزدې لکۍ په عوض اپی کوچنې ا ولیده لکۍ در لود ده ورمیز اپی هم لنډو،
 غابشو نو اپی ايله دو مره کړلې شو چه د یږې نازکې او ہستې پا نې وژو اپی.
 له تو لو عجیبیه لا دا چه هر لا س اپی خلور ار هرې پېښې اپی د ګوټې در لود دی. سر بېره
 پردې ده غ، کوچنې آسېښو خه ز یاتې هد و کې هم در لوده او دا په دې د لالت
 کوی چه ګې دنځغه حیوان اخلاف پېښه ګوټیزا و پېښې اپی د هزپه شان پلنې وې.
 « هېډو س » ا صلا په جبهه! و ځنګلی ځمکو کښې د ژو ژوکو لو له پاره پیدا شوې
 و؛ دې حیوان کو لې شول چه نځنګل د و نو تر هیچ په پېړه اساتیا و ځنګل ا و د و نو
 به سیوری کښې خان لة نښمه ذرنه پت کړي. سر اپی د ځنګلی کوچنېو و تو په پا فر
 لګیده، و اښه اپی د خواړه، ځکه چه، و اښه ا صلا د دغه حیوان په د وره کښې بېځي
 ده پیدا کیدل - د دغه اس پېښې، د دغه جبهه اپی ځمکې د ګر ز بد و د پاره سبی معاوندې
 وې - د عمر و نو و کلو نو په تیز بد و د دغه حیوان د استو ګندی، خا یوه او تغیر و کړ
 چېښې و چې شوې، حتی اپه نور و و چو بو کښې هم د و نورا شنه کیدل شروع شول او
 ځمکې ذوری په ډغه پخوا نې سمتا و اړم حال باته نه شوې - د غو آسو نو هم نسل
 په نسل تغیر و کړ چه و روسته اپی د تغیر (و مـ د زبات شو چه پو ها) او اپی نوم « مسیو هېډو س »
 یعنې « د منځنې د ورې اس » کښېښو د.

دغه اسو نه د بنکاری سپبا نو (تازه یا فرو) په اند ازه و، - کوچنې و رگ او بر ابره
 لکۍ اپی در لوده د دغه آس و پخوا نې اس په منځ کښې لو ی فرق او، چه د ډغه
 د پېښو دول او تر کې سرې جلاو.

دغه «مسو هیپوس» پخچل هر لاس او پښه درې گو تى درلو دى، منځنۍ گو تى
 ئى تر تولو لو-وي اونو کان ئى ډير پنهانه و
 هو اخت په وخت له يوه حا لنه بل حال ته او بر یدله په تيره بیا هو ادامریکي په لويد یزه
 او د اسى نورو بر خو کښي چه دغه «مسو هیپوس» په کښي او سیده د اسى و چه توه
 چه بالا خرو نې له منځه ولاړې، د هغو په څای د وښو ورشو ګانې، او دښتی منځ ته
 راغلى، «مسو هیپوس» ۵-م تغییر نه وي کېږي او س به یقیناً آس نه واي.
 «مسو هیپوس» هم نسل په فسل تغییر وکړ، هر کله چه بو ته جګ شول او دغه حیوان غاره او خوله
 د هغو بنا خو نوته نه ر سیده نو ځکه ئى د وښو په خوراک پېل وکړ، غامښو نو ئى
 هم تغسر و موند او دشخوا و سختوناباتا تو د ژولو د پاره مسا عد شول، په دغه
 وخت کښي چه: ئى شو کولي په ونو کښي له غليمانا نوا و رقيبا نونه ځان په کړي، نو ډايده
 و، چه د دښمنا نو خیخه و تښتی، دغه د تڼي او جشي پنډوالي او در فتارتیز و الی ئى
 در قیابانو د مقاملي په وخت کښي بشپه کاروړ غني، دغه حیوان د خپلو اخلاق فونه په
 کرا تو په ځفاست کښي تيزا و چالاک و دغه حیوان د لاس او پښو په ایکي ډو ګو ته
 ځفاست دا نوري گو تى ئى د مره او زدې نه وي چه ځمکي ته و ورسیزی د ګو تو
 هغه نو کان چه د دغه کار د پاره ئى ورنه استفاده کوله رشتیانې او واقفي سومان
 ګر ز یدلې وو، واقعه چه دغه شان سو مان په جبني ئى ځمکو کښي د ګرز بدوارا ګرز بدود پاره
 د ډوره تکلیف سبب و، بر عکس به و چو ځمکو او دښتو کښي بشپه د استفاده پورا او مناسب و،
 لوړرنې آسو نه چه د منځينو ګو تود نو کانو په واسطه به لی منډي هله د په تو هیپوس)
 په نامه یاد یدل چه معنی بي (لوړرنې اس) دی خورو، ورو دغه حیوان او یشوا او
 با یزه نو کان ئى و غور زول، او سنې اسو نه اوس هم دغه ځان نښې لري چې یو وخت
 ئى اخلاق فو خور ګو تى درلو دى - د پښو د کو چنيو، کو چنيو، ډله و کود لا ندې پو تکي
 درې دليل دې چه یو وخت دغه حیوان زیاتي گو تى درلو دى: چې ډې لادا کله چه

«کل، مب» ا مریکا کشف کر ۵ په هغه خای کښی و حشی اسو نه هیچ نه، هع وخت د وچی یوه د ا سپی زیغه چه شما لی ا مریکا او آسیا ئی یو تر له سر هد پله په شان نبلول هو جوده وه په د غه پله با ندی حیو ازات په آساده سر ه تیر ید ل ر اتیر یدل او شمالي ا مریکا او آسیاته به ئی تک را تگ کاوه، کلو ز پس دغه د وچی سیمه، یعنی پول و رک شو، دغه ا سونه هم په خینو سبیو نو له منځه ولا رل؛ کوم آسونه چه ا وس په ا مریکا کښی دی هغه تو ل دهاغه وخت د پله د هغه د دې د ا سونو د نسل خنځه د ی.

دیخښندی د دوري د و دیپلان

ذنس با و حشی بیلان د استوا ئی افر يقى او د هند په تود و ملکو کښی پیدا کیزی له ذن نه بخت رس زره کاله و را نه ې ا قایمی ا وضع بل شانی وه، په هاغه وخت کښی د پیل د طا ئفو زه د وه طا ئه په شما لی ا مریکي او روا پا کښي دله دله آزاد ا نه ګرز یدی را ګر ز یدی. یو ه د دغوغ طا ئفو نه «مستود و ن»

وه چه د یخښندی په زوره کښی ئی دامر یکي به حتیزه بر خه
 کښی ژو نه کا و ۵ د د غه حیوان نز یا تر ۵ بر خه
 په هما غه د ند کښی چه و ر سته له و یا پي کید و ئی
 باخ نیولی، و، بنده پنه شو ی او نه منځه تللی ده
 د دغوغ حیو ابانو خینې هدو کي مو دل شو یدی
 له قرا ئزو نه د ا سی معاو میز ی چه

«مستودون» په لو مر یوو ختوکښی ننديو پيلانو ته و رته و ، صرف د ومره و ، چه براو لوی لوی و یندان او او زده غاښونه ئې د دغوبيلانو نه لوی و ، دغه حيو ان د نندي پيل نه په تول کښي زيات معلو ميده ، خوو نه ئې چند ان هسکه نه وه ، سرئي د پيل لاسرنه پلن او او ارو، ژا مې ئې او زدی و ی خوغاسنو ئې، د ننديو پيلانو په شانه و ، له نه (٤٤) کاله پخواهه و خت چه د متوجهه اړيکې په شمالی ایالت کښي دز یېمکشی له امله جرو نه ایستل کیده هله (مستودون) خه هله و کېږي او و تل دهه خمای خلکو لومړي خیال کاوه چه ګنډي داده غو قوي جډه او ستر و انساناوهدو کېږي چه پخواهه ئې دغه سيمو کښي ژوند کاوه خو هر کله چه وروسته ئې خينې غاسبو نه تقرې بیاندې و کيلو په تول لاس ته و رغلن نو گومان ئې ادل شو چه نه ضرور دغه هليو کې دېږو - تر و ژو یو دي نه دانسا نا نو ، د دغوهه و کو غاښوند مو ند او نه دی فکر ته و رسیدل چه د دغه حيوان و نه تقرې بیانه و يشت تر و ته رسیدله کله چه پو هانو خه نه خه د دغوهه و کو په با ب طا اعه شروع کړه و ههه ئې وله بله سره و نسلول نو هله بنه پوه شول چه د اهد و کې په یوشما نه پيل پوری مرابو ط دی چه ههه ئې «مستودون» و باله ، سرېره پر دی په نه هم پوه شول چه دغه ستر حيوان هیڅکله په او زدود هغه خلکو په اند ازه چه دوي ئې تصور کاوه نه و د دغه حيوان ټقرې بیاندې ، او د هسکوسسسرو نه دېږتېتړ ، «ما موت» یوبل پيل و چه د یځښدرې په دوره کښي ئې ژوند کاوه د «ما موت» نوم ههه لغت دی چه د آسيا ئې تپود یوې ټېپې له ژې نه اخستل شوی دی - د ههه تېي خلکو چه د دغه پې - ل هليو کې ئې دخمه کې د تل نه لاس ته را وړي و ، لومړي د اگو مان کاوه چه دغه حيوان ړوند مزک و ، او هميشه ئې دخمه کې دلا ندی ژوند کاوه نو ځکه ئې ههه ما منتو (دخمه کې د لا ندی حيوان) و باله چه په انګليسي کښي د ماموت په کلمه تحریف شولکه چه معلومه شوې د یځښدرې پد وره کښي د دغوبيلانو لوئې لوئې ګلې او رهه په شمامالي اړيکما ، اړو پا او آسيا کښي ګر زیدې را ګر زیدې چه په زرگو نو

هد و کنی ای په د غو خایو کښی و ندل شو یدی - د دغه حیوا ن دخینی هفولوهر نیو کشف
 شو یو عد و کوناد اسی خرگند ایزی چه گنی دا با د بار وقوی او ستر و نملکو وی لکه چه د
 (مستودون) په باب خه حد س او گو مان ته اره نه لید له کیزی، زدی پنځوس کاله پخوا
 خو تنه (ماموت) چه مره و په ستر ګولید ل شوی دی دا اسی چه غوبنې او پو تکنی ائی
 اما نت سلامت پا ته و، او د وښوا و ګیا و، یومقدارلئی په خو له کښی لید ل کید لو
 ۱۹۰۰ میلادی کښی یو تون رو سی سبکاری یو و ریخت یو ناخا په دغه مان یو «ماموت»
 په مری وا ئېست، دغه سبکاری نه شو کولی چه په یوازی خان دغه (ماموت)
 د ځچالو نواه دیر یو نه راو با سی، نوئی پرېښو دا وورنه ولاړ، یو کال پس بیاد یو شمیر
 کار یګر و سره هغه خای ته ورغی - په دغه وخت کښی د ماموت پیبل جسد نه لاخه ضر ر
 «۴۷»

نه و، رسید لی، بوازی دخلتم خه بر خه ای شر مبهذ خور لی وه او نور په خپل خای پروت و او خوهد و کی ای مات، اود سینی پرسن لی او تپ هم در لود، و دی شی چه ز رگونه کاونه و راند ی د غه پیل ما مرت. خه یاره حاب بی خا په هغی کند ی ته لویه لی وی چه درا پور ته کید لو تو ان ای نه دی مو ندلی، بادا بی چه کوم بل دا بر و نکی (غوبه خور) حیو ان به پری سمه کبری وی او هغه بهد تیبنتی په خاک د غه ر از زور ی کند ی ته شو ز ارشوی او هم اغلته به بنا ته شوی وی.

طبعا کله چه د دغه ما موت په ج د آزاده هو او چلیده نو غوبه ای او په تکی ته ای د خوسا تو ب او فساد صدمه و رسیده؛ د دغه علت منجه هم و نیولی شوه او نن در رو سیپی په مو زیم کښی د یو مل ما موت له هد بندی سره چه سل کاه د منجه لاس ته ور غلی دی بونجای په سیب پروت دی - تقریباً د شلو د غمی ما موتی پیلا نوی عیده جسد ونه او س هم په مو زیم نو کښی مو ندل کیزی.

سنا ای چه د هد بندی په مو زه کښی به فود (ماموت) جسد لید لی وی، که چا د ما موت هد بندی نه وی لید لی ذر د هنخ غا بنو نه یا بودو هغیری خویه ای ضر ور لید لای وی (۱) د ما موت غا بنو نه دو نهسته او لوی دی چه شیخکله، ای ز یا تره له (۲) نه زیات اوله (۳) نه لز په خنو له کښی نه و ..

دا په ما موتا او مستو. ون خرنگه له منجه ولا رل خه لز شان گر انه ده هر کله چه دا حیوا امات دو مره ریات وو نو خرنگه یو منج له منجه ولا رل؟ سنا ای چه وو یل شی جوی او وضه او تغیر و کړه مګر بیاهم - غه ما موت او مستو د ون کولی شول

(۱) د ما موت په جسد به سنا ای چه ز مو فرخینې ګز از لسو نه د کونه وی لید لای مګر امکان لری چه خنیو به د خارج په مو زیم نو کښی لید لی وی. سنا ای د عوا مون پاره ای د تصو بر لید ل په د غه کتاب کښی کفایت و کړي

چه په هر دو ل هو اکښی (ینځه وي که تو: ۵) ژو ڏو کري. هم ډ غه را زد ا گومان
هیڅ نشي کید اي چه ګنۍ له لو زې ۹. هره ڦوي وي، ځکه چه ددو ی خورا کي شيان
په ځنځی زیات و ۱۰ مکان لري چه ځنځی دغه و خت دی ځنچالو نود وي اي کید وا او بو
د سیلا ټونسره له منځه تللي وي مگر ټول انه.

ځنځی طبیعی پو هان د اگو ما ن کوي چه بنا ئی لو هر ئیو انسا نا نو به د دې له ۱۰ مله
چه دد ډ غه حیرو ان له شر نه خان و ژغوری هغه، بشکار کري او له ینځه و پری ری هو! دا منوجه
د بشر لو مر نی ذهل:- ډ غه حیرو ان یوه زیاده بـ ځـه پـه هـمـدـ ډـ غـهـ فـکـرـ بشـکـارـ کـرـیـ اوـ وـژـلـیـ دـهـ،ـ خـوـ بـیـاـ
هـمـدـ ډـ غـهـ سـوـ اـلـ کـیـدـ اـیـ شـیـ چـ،ـ پـهـ هـفـهـ ځـلـایـوـ نـوـکـښـیـ چـ هـاـتـهـ اـنـسـاـ نـاـنـ هـمـ نـهـ وـهـ ډـ غـهـ حـیـوـ انـوـ لـیـ نـهـ دـیـ
پـاـ تـهـ شـوـ یـ؟ـ دـ اـخـهـ چـلـ دـیـ چـهـ مـاـوتـ اوـ مـسـتـوـ دـوـنـ لـهـ ینـځـهـ وـ لـاـرـ لـ اوـ پـیـلـ بـهـ ئـخـاـیـ پـاـ تـهـ شـوـ،ـ
پـهـ دـغـهـ بـهـ ځـهـ کـښـیـ دـوـهـ انـوـ ځـرـ اـبـ یـوـ اـزـیـ دـاـنـیـ چـهـ:ـ دـدـ ډـ غـهـ کـارـ پـهـ عـاتـ اـ وـسـبـبـ نـهـ پـوـھـیـزـ وـ «ـ

هغه حیوان چه دلو مر نیو انسا نا نو سر هئی دوستی یا د بنمنی لر له

هیخوک په دی نه شی پوهیدای چه لو مر نی انسا نان کله او خو مره موده
و براند په نیا ته راغلای دی، مگر داویل کید ای شی چه بشر له نه خه کم وزیات دو هملیو نه
کاله مخکبی دنیا ته دژ وندانه دپاره را غلی دی. هخول رغونو انسانا نو
چه طبیعی پوها نه ای دکرو، ورونه خبر دی دیخنده د دوری په پای کشی په
ارو با کبی شو زب کاوه، رغه خلک په سمشو کبی او سیدل او خه رام شوند ای نه در لود
کله به دیخنی دویزی په سمشو نبو نتل او کله به ای دلو زیدو یاری د مرگ خو و نه
لیدل، په دی چه هغه و خت دوی په کبیت او کر نه په هیدل.

سر بیره پر دی ددارو نکوا و خیر وو نکو حیوانا تواند بینه هم و رسه زیا ته وه
دوی دغی و بیری همیشه په مرگ تهدید ول، داسپی داره و رحیوا ذات هم و چه
دانسان په خیر و لوا و له منجه ورلو کبی ای خه یال او دیل نه کاوه ز هری، کر گدن
کور فی او صحراء ای مو ز کان دلو مر نیو انسان اند دبنمانو خخه شمیر ل کیدل-کور نی
او صحراء ای مو ز کان نوسره دافکر نه و، چه گنی ازان دی و داری: هغه، صرف
دانسان د مال او غذ ا دبنمن و

له بلی خواد غه د سمشو و سید نکو خنی حیوانی دوستان در لودل-رخوی
دغه دوستان اهلی او کو، نی خیر ای ات و، او د هغوری دوستی دانه وه چه انسان
ته ای ضر نه رسار، بلکه د دغه حیوان غوبنده هغه و خت د خلکو د غذا او یه برخه وه
هاموت، مینبهی، شمالی گوزنی - آس، دلو مر نیو خلکو دوستان و و.

ویل کیزی چه که ما موت نه و ای دغه غار نئین عالم به زر تر زره دلو زی
له لاسه پو پا شوی وای د دغو لو میر نیو خلکو د د و بی په استو گنچی کبی
دد غو حیوان اتر شپیته هله بندایه و نند لی شویلی.

د هاموت او غار نشینو و گبر و په زر گو نوه د و کی د سمشو نه لاس ته را غلی دی.

سمخ و اسو ز یا تره د آس غوبنی خور لی ، لکه چه نسن سبای دل کیزی آس
حتی پخوا الهدی عینی داهلی کیدو نه مخکنی نسبت نور و حیو انا تو آه بشر ته گتو رو .
مو نیزه یو ازی د هدی کو خخه بلکه د هفو اشکال او صور تو نو خخه چه غار نشینو
بخپل و خت کنی کیزند لی دی معلو مو لی شو ، چه د هغی د وری حبوا ذات خه راز
حیو ذات و و ، د هغه و خت د سمخو په د یه از نو د غسی شیانو په زیه پوری تصاویر
لیدل شو دی « چه هغه ز مو ز له معلوما تو سره په د غه با ره کنی بنه مرسته کوی »
د هغه و خت دیر و مضر و حیو ذات تو لا انسان شره د انسان دی غوستن په برابر ولو کنی
هم مرسته کپر یل ۵ -

د هغی دوری انسان که یوه خوا د غذا په پیل اکولو مجبور وله بلی خوا ای
دلباس تهیی ته هم پوره اره لره . هر کله چه د غار نشین زمری او هز پو تکی د بل
هر شی نه گرم او تود و ، خلکو به دلباس په جو رو لو کنی د دغو پو تکونه کار ا خیست
که تا سود پخو انو خلکو (د کو مو چه ها غه) بیری کنی ای تو ند کاوه په د ورہ کنی
دا توفیق مو ند ای وای چه د سپوزمی کری ته چه د حمکی ازدی گاوندی ده
و خیزی او له هغه ظای نه حمکی ته نظر و کبری او ضرور به مو په دی یقین را ته
چه بشربه ادو د حمکی په سرد و مرده دوا م و نکری دا خوئکه چه انسان نه د قوت
او ندرت له پلوه او نه نجاتی او تندی له کبله د هغه و خت د حیو ذات تو سر ۵ - یا لی
کولی شوه .

مگر اصلی خبره خود ده چه انسان صرف متفکر ما غزدار لود ل دایو ه طبیعی خبره ده
چه هزا و ماموت د غو و گرو په تش لاس ناشو و ژلی مگر د تفکر په لمسه ای و سل جو برول
زد ه کرل او د غه شان ای هغه دخنا و رترخپلی استفاده دی لاندی راوستن . ابتداد مری
او هز په تکی ایستن ای کو می و سیلی خخه گران و ، نوئکه ای لو مهی له د برعی نه چاقو
سار کر او د غه کار ای په اسانه سر ته و رساه .

د یو سور (سمسره) خکه ور ک شو، چه د بز ما غره ئى در لودل او انسان
خکه په خمکه با ندى حکمرا ن شو، چه هم دير ما غره لرى او هم خدا اير تېشىدەن
بىه لاسوناور كېيدى. دانسان د تى ۱ او جو ئى لو يوالى لكه چه د حيوا ناتولە داستان
خىخە مەلۇ مېزىد وەر، مەمۇ نۇد نى.

د بىر ينۋاشكا لو پاقۇ نكى

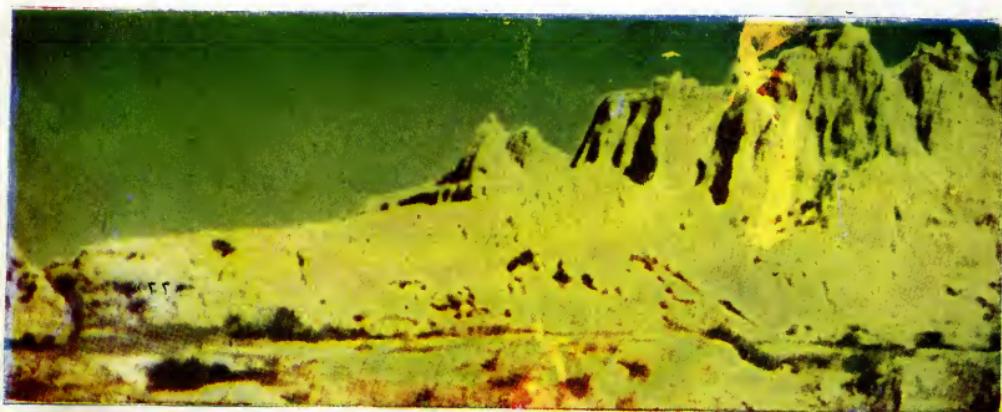
تقرىيأً د بىر ش كارا، پاخوا كەله چه پە كەليفورنىا كېشى خلکولە خاگانو نەطبىعى قىررا
ا يىتل نود حيوا انا تو زېت زيات شەپەرەد و كى ئى هم لا س تە ور غىل، خومەرە ئى
چە د غە خاگانى ژورى كېنۋەلىپەن د غە كەلىپەن د دەغۇھەد و كۆ دلىدۇ، كەنۋە

كلە چە د بلىجى علۇمۇپەن د غە كەلىپەن د دەغۇھەد و كۆ دلىدۇ، كەنۋە
د پارە ھەفە ئىتە ور غىل، دوى ھەلتە و لىدل چە د بىر ينۋاشكا لو د بىر ئە كەلىپەن
شويىدە او پە ھەقۇ حيوا ذا تو پور ئى اپە لرى چە د يېخىندى پە دو رە كېنى ئى ژۇند

در لود په دغوغه^ا گانوا و شاو خوا خاگا نو کښی دو مره هد و کی پیدا شول چه ددرغه
 خای د طبیعی قیرغوه^ج اني ائه یره و بلل په دی خبره چه خرنگه دو مره زیات
 د برين اشکال په غه^خ خای کښی راغوند شوي و ، پو هیدل دو مره گران کارنه دی
 چه^ه د دغه سر ینهنا که قیرد پاسه د و رشبتو ذوه پس دا و بودند و ذه جور شول
 کوم حیوانات چه لکه او بن آس دا و بو خبلوله املاد غه دندته را تلل په کښی
 نوتل اونتتل د د ویدرمبارو په اثرخنی نورد ارو نکی حیوانات لکه ز مری
 او برههمه^ل حاضر یدل او دهفوی دخو رلو او دارلو په نیت لپه هفوی توپ
 و رو اهه چه دا هم هلتل نبتل اوله مخنه تمل .

د دغه^م د بد شاو خوا و سبوستر باع و دانه د دغوغه حیوانات تو زېتني زباتي
 هد بندنه چه پدغودند و کښی مو ندل شوي دی په هغه مو زیم کښی چه د دغه باغانه
 د بير لري و افعنه دی راغوند شوي دی .

دغه^ن هد بندی له خرمی سامی سامی دی خاکه چه دغوغه دندو نو هغه له فساد خخنه
 ژ غور لی دی - ، د حیوانا تا دغه دغسیده ده ینوا شکالو په دې یولاس دریدل دير لز
 ا مکان لري خاکه چه اصلأ د دغه خیز پلتن خه آسا نه کارنه دی .
 د تیر وزمانو د حیوانا تو پلتو بکی زیاتره په داسی خابو کښی دغه خیز پلتنی
 چه هغه خابو ذه او بوبه ژور و نه نوبدل کری وي ، که د حیوانی د برينه اشکالو

پاتونکی و غوایری چاند کرت کا نیزی «وچی کلکی» خمکر د کیند لو له لاری د دغه
شان زیا تو اشکالو په موئند لو هو فق شی نو بنا ئی چاد بیرې سرگردانی به ئی گاللى
وی، ئىكە چەد غە خیز یا په د غسی خمکوکبى بىخى آه پیدا كېزى او يا كە بىدا هم
شى به هەز يارچە دد غسی لتى په ھكلە ا يستلى شوی وى بىخى نەارزى.
ددغە کار دلتىن د پاره به ديربى وى چەد؛ ين اشکال په د اسى خمکو گبىنى
چەھە او بوژورى كرى وى و پاڭل شى، ئىكە چە د دغە ئاۋۇ بە غارە دد غەراز
د بروخىندى او ۋىزى پە بنە شان لىيد ل كىيد اى شى.
ودى شى چە دغە و خى دىن يەن اشکالو لتوونكى د كرمەدیو كى سرچەلە تىزى
خىخە را و تىي وى يائى كومە بله نېشە وو يېنى او پە دغە شان ارومە دد بىنۇ
اشکالو پە موئند لو بىر يالى شى.
درغە حیوا نى د بىنۇ اشکالو د ميند لو پە لارە كېنى وچى او بە، و بنو خمکى

ا و خا یونه هر سته کو ی - مثلاً په بی ا و بو څمکو لکه د امر کی په لو یدیز ی ارخی کښی د غه د حیوا نا تو ډ برین ا شکال بیخی زیات هو ندل شوی دی - همدرا رنگه رآسیا په ا رشو ګانو او دا س نو روکم و بنته څمکو کښی د غه خیز بیخی زیات ېیدا کېزی چه د ګیا لرو نکوا و ځنګلی سیمونه په و چو: بنتو کښی په آسانه لاس تهرا خی د حیوا نی د بر یذر ا شکال لو مو ندل د دغوا اشکال لبرد پلتور کی نومرنی قدم دی ، مثلا هغه و خت چه د غو پلتور نکو لو مری پلا د نینو سر (سمسر) د برین ا شکال و مو ندل نورا ایستل ای سه سلامت د تیز و له منځ هم ګرانو ، او هم ای خه موده ټال غوبندت ځکه چه بیل چکش ګلنگ حتی خنی و خت لا منفجره مو ا دو ته هم اړه پیدا کیږد خود غمه ا شکال له تیز و نه جلا کړی .

دا سی هم کېزی چه کله د غه د برین ا شکال تو ټه تو ټه مشی او بیا ای د ابی شما ره تو ټی له تیز و نه بھرته را او با سی .

د حیوا نی د برین ا شکال لو پلتور کی له هد و کو سره هماغه کار کو ی چه یو شکسته بندل ای د ژو ڏدی اند له هد و کو سره کو ی - د غه پلتور نکی هغه هد و کی د یو ی او ار ې فیتې ، تختنې یا و سپنې د پاسه پیو ڏد کو ی او که چیز ې هد و کی د برغت نه وی نود خرا پید و د مخ نیوی له ا مله ای ګچ کړی هم .

ځای و خت حیوا نی د برین ا شکال په ز رگو نو کیلو متر و لار لری ور لکیزی چه طبیعی پوهانو کار ګاهو ټه د تیار ولو له پاره و سپارلې شی او مو زیمه نو یعنی چیز ته چه ساتل کیزی هملته ټه و سپارلې شی حیوا ای سترا او لو یو ډرینو اشکالو ورہ را ورہ په د یرو او ز د واو لری لا رو کښی خه آسانه کار ندی ځکه چه دهليو کو د خرا پید و احتمال هم په کښی سته .

ځای و خت د برین حیوا ای ا شکال د دیر و ستر و او غنیمه ډر و سره مبنی مو ندل کیزی چه له د ډر و سره یو ځای د طبیعی پوهانو مار ګاه ته را رسول کیزی .

تاسو ددی کناب تصویر و نوکشی هغه طبیعی پوها نه و ینه چه د حیوا نه د نرین
شکل په رنگ کولو بوخت دی .

لو بی او ستری حیوا نه د برپی بنا ئی چه ز بنتی ریانی در نه و نه د یوچاد ری
بنا خه د ینوسور (سمسری) ککریه بو وخت په ز مبیل کښی ببری ته را و ری هوه چه
نر دی (۲۰۰۰) کیلودروندا لی اپی در لود ، کار گا هو کښی په کاردی چه
باید ز بنت زیات زیار و ایستلی شی خو یو حیوا نه د بین شکل د خلکو دندن ارې
د پاره حا ضرکری شي .

که د غمه د بربن ایکال د حیوا نا توله هد و کونه جوره هوی وی بنا ئی چه بنه
پاک او ستره کری شي او هم بنا ئی چه یو پر بل د اسی و مبله لای شی به له تو لو
اجز او و نه یوه مکمله هد بندی جور دشی .

د د بربن اشکا لو و بینخل دامعنی نلری چه گنی هغه دې وا بینخل شی بلکه د
و بینخل په ځای ئی باید هغه وری و رپی تزی چه شاوخو ائی بنتی وی و تو زلی شی
د ببر ینوا شکالوله خواوشاهه کو چنی کو چنی تزی تو زل دیر مهال غواړی
و دی شی چه لبز تر لبزه په یوه بیا بت کښی د یود ینوسور یو ازی د یوه اړخ آییزی
و تو زلای شی .

په دیر سوچ او غور تاسې پېغله په دی پوهیدا ئی شی و روسته تردی چه د یو
سته حیوان هدوکی د تیزونه پاک شول بو تربله ائی سره فندرل چه یوه مکمله هد بندی ورنه
جوره شی ګران کاردي . تاسو په هغه بل منځ کښی د طبیعی
د ها نه د په کار گاہ کښی د هد بندی تر تیزب ولید کله په د غمه
شی د منځ کار گاہ ته و رسیزی نو په هیا شتو
مهزال و موده غواړی .

د دنیا ن دیر و لری لری ئاخا یو ز دا مر یکی د ملک مو زیمو نو آه حیوا نی دی برین
اسکال را رسید لی دی .

د سمسرو د هیگود ابرین اشکال چه داسیا په یوه د بته کبھی لاس ته و رغلي دامر یکی
مو ز یم ته ر سول شوي دی ، دالومر نی خل دی چه د سمسرو هگئي کشف شو یادی
طبعی پوها نود دیری مودی نه راهیسی فکر کا و هچه گنپی سمسر ی هگئي اچو ی
د دغه کشف په اثر ئی دغه خیا ل په یقین بد ل شو .

د هغه وخت د سمسرو هگئي نسبة کو چنی وی -- یو د د غوهیگونه ئی ما ته گپ د
او په هغه کبھی ئی د هغه وخت د جسربی د چھی هم و کی ولیدل .

او س ئی لکه خرنگه چه و ینی د پخواز ما نود حیوانا تو د د استان په جوړولو
کبھی چه د دی رسالی په وروستی پشتی کبھی ئی ثبت کړی پوره زیارا یستلمی دی .
پوها ن هغه از ازه چه غواړی د تیر و حیوانا تو له حال نه لانه دی خبر .
دغه د د استان دیری خوری وری پانې لری -- که تاسو د تیروز ما نود حیوانا تو
دحال احوال سره خدمینه پیدا کړی وی ودی شي چه یو وخت د دغو پانونه خه
پانې لاس ته درشمی او د دغه د د استان په سرتله رسولو کبھی هرسنه و کړی .

اوس پو هیز یه چه :

اوبرین اشکل دیرو لر غونوزما نود حیوا ناتو مال احوال ایا نوی .

۲ - د پخوا نیو حیوا ناتوز یا ته برخه له منجه تله ره .

۳ - د حمکی دمچ او همدا رنگه د آبر هو اتفییر پدی علت چه پخوانی زوی
ولی له منجه ولا رسپه ره ره چوی .

۴ - پخوا نوژو یوه شی یوه هم بند و نه او هدو کی نه درلو دل .

۵ - بحری حیوا نات دو چی له حیوا ناتونه دیرو پخوا د نیا ته ره غلبی دی .

۶ - له پنهانه گو نوهدلر و نکوا و بند لرونکو حیوا ناتونه که کیان، وزستان (متیک)
خر خلدی، مارغان، او لمهر نی غولا نخور کیان منجه ته ره غلمل .

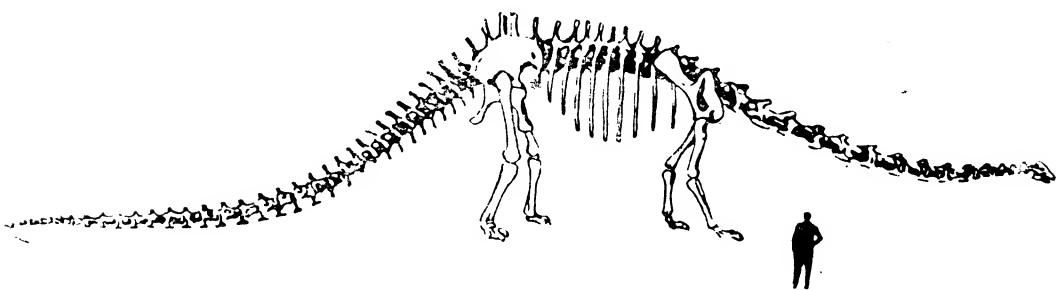
۷ - اومر نیوز یو ته را جم لادی مجهول، گو نگ او نامعلوم خیز و نه شته چه سنا ئی
په آینده کښی به لز لز سبکاره شی .

تاسوئی پچپله تجربه کړی :

۱ - خومره چه کیزی هرمه په غور د برین اشکال و گوره .

۲ - یوه صد فی سانچه جو په کړی، د دغې سا انچې د جوړ ولو له پا ره

لو مری دسانچې د کړو چنۍ خو نی په آمل کښی د ګلر س یوا ستريزه اخیز کښیزدی .

وروسته له هغه کوم صد ف موچه غوره کری وی هغه په فشار سره په د نه رس
کښی ننداسی او بیا صد ف و زنه را و باسی خو پام کوی چه ختیه در خنخه و نه نیندلی شی
یو خه گچ په د اسې یوه ګیلاس کښی چه له او بو پوره دک نه وی و ر توئی کری
خو خمیره تبنگه شی ، گچ په : غه کوتی کښی ورو اچویه خمیره کلکبزی هر کله چه
کلمکه شوه له . غی کوتی خنخه ئی را و باسی - د دغه صد ف ساچه با ید چه د خمیری
د قوقی لا بدی و زیرل شی - خنپی د دغود بر بنو اشکالو لکه خرنگه چه پو هبزیه
د حیو اني د بر بنوا شکالوسا نچی دی .

۳ - د نیوسور (سمسری) یاد عه شاند یو امل پخوا اني حیوان نکل له
گل رس نه و کا بزی .

۴ - د پخوا زمانی د حیوانا تودا شکالونه : یخبندی د وخت یوه ستره صحنه
جو ره کری .

د انسان پیړی
د غولا پخوره پیړی
د خزنده و پیړی
د دبرو د سکرو پیړی
د کبانو پیړی
د ترولو بیتانو پیړی
د نباتاتوا و ساده ژو یو پیړی

د انسان پېرى يه

دغولا نخواوو پېرى يه

د خزند و پېرى يه

د دېرد سکر، پېرى يه

د کبا نویور يه

د تریلوینانا نو پېرى يه

د نباتاتوا و ساده
ژبو پېرى يه

دبو هنی په مطبعه کښي جا پ شو